

V zadnji štev. izkazanih	1.932.800 K — v.
Danes izkazanih	292.500 « — «
Skupaj IV. vojno posojilo	2.225.300 K — v.
DENARNI USPEH DELA SLOVENSKEGA UČITELJSTVA V DOBI VOJNE DO DANES.	
Za »Rdeči križ« itd.	173.781 K 79 v.
III. vojno posojilo	274.148 « 69 «
IV. vojno posojilo	2.225.300 « — «
Srednje šole	29.704 « 58 «
Končna vsota	2.702.935 K 06 v.

Za skupno delo.

— »Edinost« je v svoji 196 števi z dne 16. t. m. objavila tudi vse odgovore, ki jih je dobilo vodstvo Zaveze in ki smo jih mi priobčili v zadnji številki. »Edinost« je edini slovenski učiteljski list, ki je posvetil hvalevredno pozornost temu našemu važnemu in pomembnemu koraku. — Odgovor Slomškove Zveze je objavilo tudi nje glasilo »Slovenski Učitelj«, oklica samega pa ne. Kakor čujemo, vse članstvo Slomškove Zveze ne odobrava odklonilnega stališča, ki ga je v tem vprašanju zavzelo vodstvo. — V zvezi s tem negativnemu odgovoru poudarimo pogumno na uspešno skupno delo. Kdaj se vrši prvi sestanek, danes še ne vemo; a pripravljeni smo nanj. Naj živi sreča junaška?

VOJAŠKE SLUŽBE OPROŠČENIM UČITELJEM

(Ljudskošolskim in srednješolskim) za čas glavnih počitnic ni treba pod orožje, ako so zaradi pouka oproščeni na »nedoločen čas«. Tako je sporočilo graško c. in kr. vojaško poveljstvo štajerskemu deželnemu šol svetu.

Jakob Dimnik.

Ob šestdesetletnici njegovega rojstva.

Dne 3. avgusta t. l. praznuje naš ljubljanski tovariš Jakob Dimnik šestdesetletnico svojega rojstva. (Rojen je bil dne 3. avgusta 1856. na Jaršah pri Ljubljani.)

Dovolj povoda imamo, da se spominjamo tega njegovega rojstvenega jubileja. Saj je bil tovariš Dimnik urednik našemu listu od 1894. do 1903. leta, a njegov sotrudnik je od začetka svojega učiteljevanja (l. 1879.) pa do današnjega dne. Nebroj je člankov, razprav in notij, ki jih jih napisal za naš list. »Učiteljski Tovariš« ga šteje med svoje najmarljivejše, najzvestejše in najvztrajnejše sotrudnike. Dimnikova zasluga je, da se je naš list iz »vejšnjih ozkih mej pospel na odločno stališče neustrašnega branilca pravic učitelstva, zagovornika naših težej, pospeševalca stanovske zavednosti in organizacije ter tako posredno in neposredno uspešnega propagatorja našega narodnega šolstva. Naš list je potegnil vse zavedno slovensko učiteljsko za seboj — kakor beseda, govorena iz njegove duše, dolgo — predolgo neizgovorjena. Sedaj stoji jasna pot pred nami; še vedno je težko hoditi po njej; toda vemo, da drža pot k bodočnosti našega stanu, ki bo taka, kakršno delo in trpljenje preteklosti in sedanjosti zasluži!

Dimnik je sotrudnik vsem drugim listom naše organizacije: Popotniku, Zvončku, Naši Bodočnosti in Domačemu Ognjišču; temu je bil tudi prvi urednik. Izšla so nekatera samostojna njegova dela; n. pr.: Domača vzgoja, Avstrijski junaki, Slavo in Ljudmila, Pripovedke iz avstrijske zgodovine. Vrhutega je dopisnik drugim, učiteljskim prijaznim listom, ki jih obvešča o našem delu ter govori moško besedo v prid stanu in šoli. (Glej Glaserjevo »Zgodovino slovenskega šolstva«, IV. del, str. 310 in 311!)

Nič manj uspešno kakor Dimnikovo književno delovanje ni njegovo delo v naši stanovski organizaciji. Deluje v upravnem odboru naše Zaveze, v odboru Deželnega slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani, Vdovskega učiteljskega društva, kot blagajnik ves čas od ustanovitve (l. 1895.) v Učiteljskem konviktu, v odboru Jubilejske Samopomoči, v nadzorstvu Učiteljske hranilnice in posojilnice ter

Učiteljske Tiskarne, kot predsednik Ljubljanskega učiteljskega društva, v odboru Slovenske Šolske Matice (kot blagajnik), v odboru Narodne Šole; on je organiziral tudi »Učiteljski gospodarski program«, ki donaša Učiteljskemu konviktu vsako leto lepe dohodke, ter stalno razstavo učil, ki je nekaj šolski muzej v malem na Dimnikovi šoli v Komenskega ulici...

Jakob Dimnik je dovršil ljubljansko učiteljsko l. 1879., usposobljenostni izpit je napravil l. 1883., definitivno pa je bil nameščen l. 1885. Največ svoje službene dobe je prebil v Postojni, kjer si je izbral tudi družico življenja, ljubeznivo in gostoljubno gospo Josipino iz ugledne ter narodno zavedne rodovine Kraigherjeve. V Postojni, kjer je bil med prvimi organizatorji učiteljskega v ondotnem okraju, je moral veliko pretrpeti ob tedanjih, Slovencem sovražnih političnih razmerah. Iz Postojne je prišel v Ljubljano na II. mestno šolo, potem pa na I. mestno, kjer je sedaj stalni nadučitelj, in vod. Poleg tega je vodja trirazredne obrtne nadaljevalne šole za mehansko-tehnične obrti; vodja trirazredne trgovske gimnazije nadaljevalne šole; ud c. kr. mestnega šolskega sveta; ud kuratorija mestnega dekliškega liceja; ud kuratorija slovenske trgovske šole; ud šolskih odborov za obrtne in trgovske nadaljevalne šole. Občinski svetnik deželnega stolnega mesta Ljubljane je neopretgoma že od l. 1896. ter je obenem načelnik njegovega šolskega odseka. Bil je tudi delaven član odbora Slovenske Matice...

Učiteljsko društvo za postojnski okraj ga je izvolilo za svojega častnega člana, Hrvatski pedagoško-književni zbor ga je imenoval za svojega pravega člana, Češka učiteljska Zveza pa za svojega dopisnojočega člana.

Tovariš Dimnik se redno udeležuje vseh učiteljskih priredb in zborovanj. Menda ni niti ene Zavezine kupštine, ki bi ji Dimnik ne prisostvoval. Nešteto je potov in intervencij, ki jih je storil v korist premnogim tovarišem in tovarišicam, držeče se gesla: Naj ne ve levica, kar da desnica! — Prijateljske vezi, ki ga spajajo s slovenskim učiteljskim, so razpletene širom slovenskega ozemlja.

Simova Slavo in Ivan (ta v vojni službi) sta mu učitelja v Trstu; Stanko, inženir-poročnik, je na ruskem bojišču. Hčerka Radica poživlja prijazni, gostoljubni dom. Bog živi to dobro, pristno slovensko hišo!

Iz vsega tu navedenega je razvidno, da ni tovariš Dimnik vso dobo svojega učiteljevanja počival niti eno uro: izpolnil je čas, poklic in zaupanje v najvišji meri in storil je več, kakor mu je veleval stan! Lahko nam služi za zgled neumornega kulturnega delavca in učiteljskega organizatorja. Mnoge naše naprave, ki jim je on kumoval in ki jih vodi z veščostjo in previdno roko, bodo šele prav cenili znanjci, ki bodo na naporih, bojih in osnovah preteklih in sedanjih dni uživali lepše čase — dediščino naše ljubezni in našega trpljenja! Pa tudi naše trdne vere, da hodimo pravo pot značajnosti in stanovske zavednosti!

Jakob Dimnik je nepodkopen značaj, najzvestejši tovariš, ljubezniv, zabaven družabnik — učitelj od nog do glave! Za vse, kar je za naš stan in za naše šolstvo storil doslej dobrega, smo mu od vsega srca hvaležni. Čestitamo mu k rojstveni šestdesetletnici v imenu vse naše organizacije, v imenu vseh naših somišljenikov, kličeč mu, naj ostane na duši in telesu z mladeniško navdušenim srcem čil in zdrav še mnogo let! Na zdar!

DNEVNA ZAVETIŠČA.

Glede uvedbe in organizacije dnevnih zavetišč sta izdala ministrstvo ukaz z dne 12. junija 1916, št. 1944, in deželni šolski svet odlok z dne 15. junija 1916, št. 2958. V teh se naroča šolskim vodstvom v krajih z neekstremnimi značajem prirediti dnevna zavetišča za šoloobvezno mladino, ki je čez dan brez primerne nadzorstva. Šolskim vodstvom je dana na razpolago v izvršitev teh ukazov tudi policijska in sodna oblast. Starši kakor tudi otroci, ki bi se tozadevnim ukrepom ne pokorili, bodo kaznovani in prisiljeni k obisku zavetišč.

Draginjske doklade češkemu učiteljsstvu.

Praga, 20. julija 1916.

Po uspešnih pogajanjih z vlado je deželna upravna komisija za Češko na svoji seji dne 12. t. m. sklenila, da dovoli spričo izrednih draginjskih razmer češkemu

učiteljsstvu za leto 1916 daljne ugodnosti, veljavne od 1. januarja t. l. dalje, in sicer:

1. Tistim članom učiteljskega stanu, ki so vpokojeni ali ki so po 1. januarju 1914 stopili v pokoj, se dovoli na podlagi dosedanjih izrednih dokladov še posebna pokojninska doklada.

2. Sedanjim posebno mnogobrojnemu substitutum se takozvana izredna doklada izplača v isti višini in pod istimi pogoji, kakor jim je bila dovoljena pred izbruhom vojne.

3. Vseemu ostalemu učnemu osebju se izplača izredna draginjska doklada v višini ene devetine doslej izplačanih vojnih draginjskih dokladov.

Priznati je treba, da ima naša deželna upravna komisija — kakor se je to pokazalo tudi v Istri — mnogo smisla in srca za materialni položaj učiteljskega. Tudi drugod bi bilo za učiteljsko (in za marsikaj drugega) bolje, ako bi njega usodo imele take upravne komisije v rokah.

Naj še povem, da češko učiteljsko z občudovanjem in priznanjem gleda na ogromno vsestransko delo slovenskega učiteljskega v dobi vojne, ki o njem tako vestno poroča »Učit. Tovariš«. Vprašujemo se radovedno, kako vam vrnejo in poplačajo to uspešno delo?

C. KR. DRŽAVNA OBRтна ŠOLA V LJUBLJANI.

Izvestje o šolskih letih 1914-15 in 1915-16 kaže, da je bilo na tem zavodu devet oddelkov, in sicer: stavbna obrtna šola, delovodska šola, šola za mehanično-tehnične obrti; delovodska šola za elektro-tehniko, mojstrska šola za stavbno in pohištveno mizarstvo, strokovna šola za lesno in kameno kiparstvo, posebni tečaji za obrtnike, javna risarska in modelirska šola, ženska obrtna šola in tečaji za izobrazbo učiteljskega na obrtnih nadaljevalnih šolah. Na zavodu je bilo poleg ravnatelja 18 profesorjev in učiteljev, 4 učiteljice, 4 delovodje in 2 pomožna učitelja. V nekaterih oddelkih zaradi vojne sploh ni bilo pouka. Risarska in modelirska šola je imela 69 učencev, ženska obrtna šola 35 učenk. — Uradno naznanilo pravi, da se odpravi prihodnje šolsko leto na c. kr. državni obrtni šoli v Ljubljani dne 16. septembra. Pouk se prične za sedaj sigurno samo na oddelkih: Strokovna šola za kiparstvo, ženska obrtna šola in javna risarska šola. Ker služi šolsko posloplje večinoma vojnim namenom, je pouk v ostalih oddelkih (mojstrske šole za mehanično-tehnične obrti in za elektrotehniko, stavbno-obrtna šola, mojstrska šola za mizarje, specialni kurzi) še negotov in se morebitni pričetek objavi pozneje.

Vsakemu svoje!

V zadnji številki smo omenili, da je imel okrajni (mestni) šolski svet v Brnu sejo, ki jo je prvič vodil novo izvoljeni župan Shmitzler, po rodu Nemec in znan po svoji izjavi za mir med narodi, kakor smo to že prej poročali. Ta seja se je vršila v sredo, dne 21. junija t. l. Župan je nagovoril člane šolskega sveta v korektni češčini, naglašujoč, da bo v enaki meri pospeševal nemško in češko šolstvo v Brnu ter da si bo sploh prizadeval delovati za ublaženje nar. nasprotstev. Nato je dvorni svetnik Podbrsky v imenu češke javnosti izražal zaupanje v dobre namene gospoda župana ter je izrazil nado, da novi župan ne bo odtelal češkemu šolstvu svoje pomoči.

K temu razveseljivemu dejstvu pripominja »Edinost« z dne 3. julija 1916, št. 183: »Kako blagodejno pomirjevalno kontrastirajo take izjave s tistimi eksaltiranih glav, ki morajo le vzemirjati in netiti medsebojno nezaupanje, ki je vir neprestanega konflikta in poostrovanja razmerja med narodi. Če bi se odločilni faktorji v vseh narodno mešanih krajih ravnali po vzvišenem načelu, da imajo tudi manjšine pravico do zvestobe in ljubezni napram lastnemu narodu, da imajo tudi one pravico do samosvojega narodnega življenja in v ta namen predvsem do svojega narodnega šolstva: bi avstrijski narodnostni problem takoj izgubil na tisti dozdevni nerazrešljivosti. Izvajanje principa »vsakemu svoje« ustvarja prijatelje in sodelavce za skupno korist.«

Saj ni treba nič drugega, nego da se v vsakem primeru in ob vsaki priliki natančno izvaja v praksi določba člena XIX. državnega osnovnega zakona, pa bo prepojilo vse avstrijske narode čuvstvo zadovoljnosti, ko bodo lahko na temelju svojega narodnega šolstva gradili svojo kulturno moč in veljavo. — Kakor je Avstrija močna in nepremagljiva na zunan, tako se utrdi tudi njena notranja kultura in gospodarska sila, ko bodo po vojni vsi narodi tekmovali med seboj, ne pa drug drugega zatirali.

Književnost.

OBVESTILO IN NAROČILO POVERJE-NIKOM SLOVENSKE ŠOLSKE MATICE.

Zaradi vojnih razmer bodo prejeli društveniki tudi letos samo dve knjigi, in sicer 3 del ravnatelj Bežkovega »Vzgojeslovja« in »Letopis« za leto 1915. »Vzgojeslovje« je že dotiskano. Posamezni snopi »Vzgojeslovja« veja 2 kroni; vsi trije snopi skupaj broširani se dobe za K 4 60, lično v platno vezani pa za 5 kron. Knjiga se bo rabila kot učna knjiga in se je že predložila v odobrenje. Veliko poverjenikov se še ni odzvalo prevzeti dolžnosti; prosimo jih, da takoj pobere članarino, zakaj knjige se bodo začele kmalu razpošiljati. Stvar je nujna, zato hitro na delo za dobro stvar! Odbor.

Srednješolske vesti.

GORIŠKE SREDNJE ŠOLE.

Kaj bo z njimi v prihodnjem šolskem letu? V minulemu letu 1915-16 ni bila zaradi vojne nobena teh šol otvorena, ne gimnazija, ne realka, pa tudi moško in žensko učiteljske ne. Dijaki, ki niso bili poklicani k vojakom, so se pač deloma vpisali po drugih zavodih, deloma pa so jih starši potrebovali doma in čakali, da se šole zopet kmalu na svojem mestu ali v bližini otvorijo. Tako je minilo leto 1915-16 v negotovosti in pričakovanju, kdaj in kje se pouk zopet začne. Toda kaj bo v prihodnjem šolskem letu? Starši goriških učencev že nestrpno čakajo, kaj misli šolska oblast za prihodnjo jesen ukreniti. Saj imamo vendar deželni šolski svet goriški zato, da pravočasno ukrene, da ne bo toliko učencev brez pravega pouka. Naj se skličejo zopet redne seje deželnega šolskega sveta, da bodo mogli zastopniki dežele in učiteljske vladi razložiti želje prebivalstva. Zdaj že menda eno leto ni bilo redne seje. Starši dijakov vse drugače lahko poskrbe za vzgojo svojih otrok, ako pravočasno zvedo, ali se bo pouk na goriških šolah zopet pričel in kje se bo vršil. Za dijake-begunce italijanske narodnosti na Dunaju sta se deželni glavar goriški in pa notranje ministrstvo jako zavzela. (Primerjaj notico v »Tagespostu«, št. 180, z dne 1. julija 1916.) Tudi slovenski goriški dijaki prosijo nekoliko ozira.

Nemški srednješolski učitelji v vojni službi v Avstriji. Do konca marca t. l. je bilo v vojni službi 2005 avstrijskih srednješolskih učiteljev in ravnateljev. Oproščenih vojaške službe je bilo 612 profesorjev in suplentov, da se je mogel pouk vsaj deloma redno vršiti. Od teh 2005 učnih oseb je bilo 211 enkrat ali večkrat ranjenih, 144 ujetih, 16 jih pogrešajo, 148 (to je 7%) pa jih je padlo na bojnem polju ali pa so umrli na dobljenih ranah. Odlikovanih je bilo 365 profesorjev, ki so dobili 425 odlikovanj. — Statistika o slovenskih srednješolskih učiteljih v Avstriji nam ni znana. Morda nam jo sporoči društvo slovenskih profesorjev. Vsekakor bi bila tudi ta statistika zanimiva.

Dijakom slovenskih beguncev priporoča »Edinost« c. kr. drž. višjo realko v Idriji na Kranjskem, na kateri se tudi med vojno ni pouk pretrgal in torej dijaki nobenega leta ne izgube. Ker je Idrija rudarsko mesto, dobe dijaki že v realki upogled v svoj bodoči poklic. Življenje je zmernih cen, skrbi se za večš pouk, ki z zanimivim predavanjem učenca ne odbija, temveč za predmet pridobiva, in je zavod na Notranjskem in Primorskem splošno znan. Zato ga tudi na tem mestu priporočamo vsem onim, ki žele pohajati edino slovensko srednjo šolo za realne predmete. Po vojni bodo ravno taki dijaki najprej dosegli svoj smoter!

Odprava deželne italijanske realne gimnazije v Pazinu. Uradno poročajo: C. kr. državna realna gimnazija z laškim učnim jezikom v Pulju, ustanovljena leta 1898, a izpopolnjena leta 1914—15 z otvoritvijo osmega razreda, in c. kr. državna gimnazija v Kopru, tudi z laškim učnim jezikom, zadostujeta popolnoma potrebi srednješolskega poučevanja v Istri. Nadaljni obstanek deželne realne gimnazije s 7. razredi v Pazinu se ne zdi zaradi tega nič več potrebnim, kakor potrjuje to tudi pojava hiperprodukcije srednješolskih dijakov, ki se opaža zadnja leta v deželi, od katerih so mnogi dokončali, a mnogi zopet ne dokončali nauk. Ker se znatni stroški, potrebni za vzdrževanje tega zavoda, ne zde nič več opravičenim, je sklenila deželna upravna komisija, da se imenovani zavod odpravi koncem tega šolskega leta, t. j. z dne 15. septembra 1916. Deželna upravna komisija bo vzela v pretres vprašanje ustanovitve nižje poljedelske šole v Pazinu. — Predsednik: Lasciac m. p.

Osebnost vest. Pravi učitelj Adolf Ribida na II. državni gimnaziji v Ljubljani je dobil naslov profesorja.